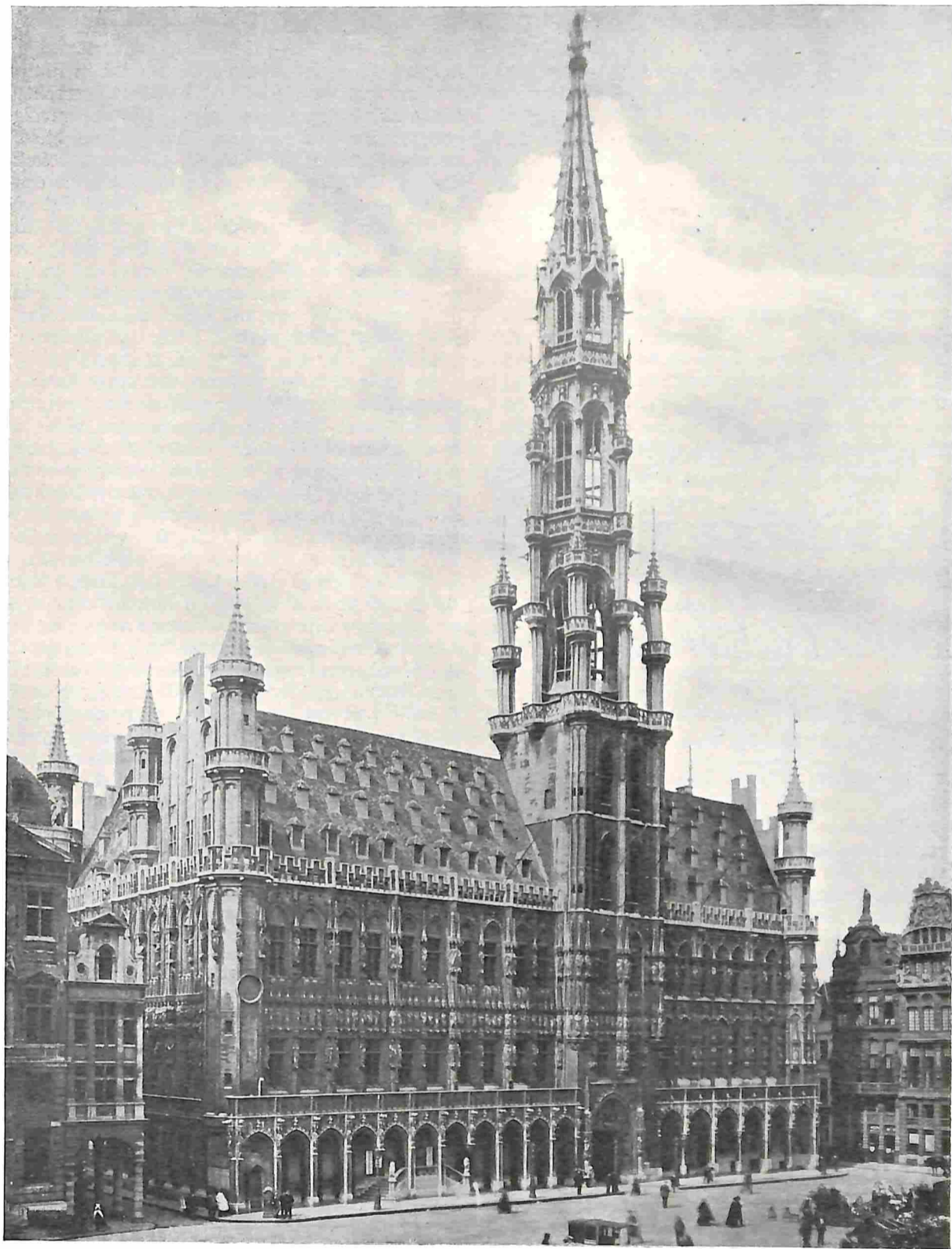

BUITEN

18^E JAARGANG N^O. 45.

ZATERDAG 8 NOVEMBER 1924.

DE GROOTE MARKT TE BRUSSEL. HET STADHUIS.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

HET DROOMLAND ACHTER DE BERGEN (23), DOOR GILBERT FRANKAU	BLZ. 530
DE GROOTE MARKT TE BRUSSEL, DOOR DR. IR. STAN LEURS, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 529, 532—535
„EEN BEDEVAART NAAR MEKKA,” NAAR HET DUITSC DOOR F. MEDER	BLZ. 534
EEN MOOIE ORCHIDEE VOOR DEN TUIN, DOOR A. G. VAN LAREN, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 536—537
MERKWAARDIGE WEERSGESTELDHEID, DOOR MR. C. BAKE	BLZ. 537
HET KASTEEL VAN WOUW, DOOR J. T. BOEKHOLT, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 537—538
ONTVANGEN BOEKEN	BLZ. 537
DE BOKAAL VAN ZEGENWERP, DOOR KAREL AZIJNMAN	BLZ. 538—539
HOEVEN EN KLAUWEN, DOOR G. L. ROBERTS (24)	BLZ. 539
DE IJSBAAN BIJ KANDERSTEG, ILLUSTRATIE	„ 539
ALS DE SCHADUWEN LANG WORDEN . . . . . ILLUSTRATIE	„ 540

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

Het droomland achter de bergen.

Naar het Engelsch

23)

door GILBERT FRANKAU.

DRIE EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

HET DROOMLAND ACHTER DE BERGEN.

DE dag brak aan boven het land van Pittising, maar reeds waren de drie avonturiers gereed voor het voortzetten der reis — reeds had Phu-nan hun vruchten en Puerh gebracht. ☞ De Gys, met een gelaat zoo bleek als een spook tegen het vuurrood van zijn baard, leunde zwaar op een speer. Zijn linkerarm in een geïmproviseerden slinger, deed hem nog afschuwelijke pijn; slechts met de grootste krachtsinspanning had hij Phu-nans onhandig aantrekken van zijn harnas verdragen. De lichte helm was een ijzeren gewicht op zijn nekspieren; voet- en beenstukken waren looden gewichten aan zijn verzwakte beenen. Zweet stroomde onder zijn borststuk; het groote zwaard en de twee werpbijlen trokken als zware handen aan zijn gordel. „Maar ik moet heengaan,” dacht de Franschman. „Ziek, stervend, moet ik mijn landgenooten te hulp komen.” ☞ Beamish, blootsvoets in zijn gekreukelde zijden kleeren, stond naast De Gys. Van Beamish' schouders hingen drie kokers vol jachtpijlen. De Lange had hem gedwongen wapens te dragen. Aan iedere hand hingen groote pakken, want niemand wist wat zij voorbij Trillenden Steen zouden vinden en dus had de Wacht hun levensmiddelen gegeven, — pakken Puerh thee en stukken koude pauw, vruchten en sigaren. De „vertrouwden” droegen, behalve gelijksoortige bundels, ook zakken met water aan hun gordels en buizen met geperste rijst als orgelpijpen op hun rug. ☞ Maar noch de Lange — verfrist door slaap — noch Phu-nan droegen levensmiddelen. Van top tot teen in wapenrusting gestoken, tot de tanden gewapend, konden zij geen greintje gewicht meer dragen. De Lange droeg Skelvi's pijlen, een extra zwaard, een paar werpbijlen, De Gys' telescoop; zijn linkerhand greep Skelvi, zijn rechterhand een jachtmes. ☞ „Dat is erger dan infanterist te zijn in Vlaanderen,” dacht de Lange. „Wij hadden Nak moeten meenemen.” „Wij moesten

nu maar heengaan,” sprak Dicky. „Ik ben een dwaas, een dwaas, maar het kost mij moeite Nak te verlaten.” ☞ Gaandeweg steeg de zon hooger boven het land van Pittising; gaandeweg verdwenen de gevels van Laatste Wacht uit hun gezicht; gaandeweg trokken de ochtendnevelen op van de hellingen vóór hen. Het pad liep zig-zag, smal, tusschen de kale rotsen. ☞ Dicky liep met vasten stap vooruit, kon De Gys' moeilijke ademhaling hooren, het tikken van diens speerschacht op den grond; het rammelen van Beamish' pijlkokers. Hij keek om, zag dat hij hun ver vooruit was, stak zijn speer in het zand en wachtte. Onder het wachten trof een glinsterende voorde rotsen zijn blik; bij bukte zich, nam het glinsterende voorwerp op en bekeek het. ☞ De Gys kwam overhandigde Dicky hem „Wat is het, vriend?” Rustig overhandigde Dicky hem hetgeen hij had gevonden ofschoon zijn blauwe oogenschietterden van opwindung. „Je bent gerechtvaardigd, *mon vieux*. Dit is geen blind spoor, dat wij gevolgd hebben. *Re-garde!*” De Gys nam het ding aan en hield het vast met bevende handen. Toen sprak hij zeer eerbiedig: „*Mon ami*, door Gods genade staan wij op het punt een groot wonder te verrichten. Ik smee Hem alleen, dat mijn vermoeide voeten mij tot het einde kunnen dragen.” En hij hield het voorwerp omhoog, dat zijn vriend had gevonden — het kleine, dof geworden crucifix, waarvan het simili diamanten middenstuk als een teeken van hoop had geglinsterd tusschen de laatste rotsen van het Land der Gele Eilanden. „Vooruit, *mon vieux*,” mompelde René de Gys, „vooruit!” Dicky rukte zijn speer uit den grond en stapte voort. ☞ Gaandeweg steeg de zon hooger boven Pittising's Land. Nu vertoonde zich de bal van een reuzenduim zwart tegen den witten hemel. ☞ Verbaasd bleef de Lange staan. Weer was hij in zijn haast de anderen een heel eind vóór gekomen. Hij stond alleen op den top van een berg. Aan weerskanten van hem goldden hellingen langs den blanken horizon. Vóór hem stond een ei; een enorm ei van het zwartste graniet! Het „ei”, volle twintig voet hoog, stond met de punt naar boven, gevaarlijk in evenwicht op de kale rots, vlak op den rand van den horizon en terwijl de Lange ernaar keek, trilde het ei, scheen op het punt van vallen, en hernam zijn evenwicht. „Maar er is geen wind,” mompelde de Lange. „Er is geen spoor van wind.” Onmiddellijk daarna volgde een geraas, een vreemd, gorgelend geluid ver uit het binnenste der aarde. Het geluid stierf weg. ☞ Voorzichtig naderde de Lange; voorzichtig, bevreesd dat de steen op hem zou vallen, porde hij er tegen met den steel van zijn speer. De steen bood tegenstand. Hij duwde harder. Geen beweging! „Moet zeker gezichtsbedrog zijn geweest,” dacht de Lange, „iets dat met het licht heeft te maken. En nu naar het Beloofde Land!” Hij legde zijn wapens op den grond, greep De Gys' telescoop, liep om Trillenden Steen heen — en bleef weer staan. ☞ Aan den anderen kant van den steen — zoo vlak bij de basis ervan dat het onmogelijk scheen voor het reusachtige, eivormige stuk graniet, bij de minste aanraking niet hals over kop naar beneden te vallen — gaapte de ronde mond van een enormen afgrond — een afgrond waarvan de rechte buis als een mijnschacht tot in bodemlooze duisternis doorliep. Zeer flauwtjes klonk uit die onpeilbare duisternis een geluid — de geest van een echo van het vreemde klokkende geluid, dat het trillen van den steen had vergezeld. „Wel, dat is mij te sterk!” zei de Lange! ☞ Hij nam een steentje op, wierp het in den mond van den afgrond, zag het verdwijnen, luisterde naar het geluid van den val, maar hoorde niets dan dat geheimzinnig klokkende. ☞ Hoe kwam die steen zoo in evenwicht op den rand van den afgrond? Had vulkanisch vuur hem opgeworpen uit de schacht of was hij aeonen geleden in het ijstijdperk daar vast geraakt? Was het ijs van dezen steen gesmolten, neergedruppeld door de schacht in het inwendige vuur der aarde? „De hemel mag het weten!” zei de Honorable Assheton Smith. „Hoe dan ook, daar is de steen, en daar is de afgrond; en hier ben ik, als een dorpsidioot op een kermis, terwijl ik zoo druk bezig moest zijn als een padvinder bij zijn eerste verkenningstocht.” Hij opende zijn telescoop, liep om den afgrond heen, en keek als betooverd in een droomvallei. Maar gaandeweg, toen de betoovering week, begreep Dicky dat de fonteinen gyser-fonteinen waren; en de juweelen der grotten, geysers-juweelen; en het grasveld geysers-grasveld; en de nevel, geysers-nevel. En langzamerhand zag hij door den nevel dat een door menschen gemaakt pad naar beneden tusschen de geysers-bronnen leidde. En het pad met zijn oogen volgend, zag hij dat het voorbij de bronnen door een glinste-

rend groen plateau naar de oevers van een rivier leidde. En voorbij de rivier, die zich als de rug van een sikkkel tusschen het gras slingerde, steeg een veelkleurig schuim van bloeiende boomtoppen op; en voorbij de boomtoppen stond een Grieksche tempel, vierkant rustend op een ovaal van saffraankleurig weiland — een tempel van ivoor, zacht rose gekleurd onder de stijgende zon. „Maar het kan geen tempel zijn,” mompelde Dicky. „Het kan geen ivoor zijn. Het kan niet Grieksch wezen.”

☞ Hij greep weer naar de Gys' telescoop en zag dat de door menschen gemaakte ivoren tempel van zijn verbeelding evenmin door menschen was gemaakt als de fonteinen, maar een groot brok natuurlijk marmer was, uitgehold aan de basis, met ruwe kolommen en bogen, alsof een reusachtige beeldhouwer was begonnen ze te bewerken en dit hem ten slotte had verveeld, zoodat hij ermee was opgehouden. En nu verscheen om den steen heen De Gys, zwaar leunend op Beamish' schouder — want hij was uitgeput door het lange klimmen; en Phu-nan, die Boog Skelvi en de vergeten speer droeg; en Kun-mers „vertrouwden” met het zweet stroomend langs hun gele gezichten, hun ruggen gebogen onder het gewicht van hun last. Zij liepen om den afgrond heen, bereikten hun aanvoerder. „*Ça tremble!*” mompelde De Gys. „De steen trilt.”

☞ Toen werden zijn oogen dof en hij viel uitgeput voor de voeten van den Lange. „Beamish!” riep Dicky. „Een minuutje, vriend. Hij is alleen maar flauw gevallen. Die moerbeibladeren, zie je. Kijk, hij komt alweer bij. Wil je wat water halen?” En Cyprian Beamish, dokter in de medicijnen te Glasgow, keek op van zijn taak en staarde naar het dal. „Ik wist het,” hijgde hij, „ik wist het.” Toen keerde de dokter naar zijn patiënt terug. Hij was blij dat hij een patiënt had, blij met het werk dat zijn blikken aftrok van deze glinsterende fonteinen, van dat smaragdgroene grasveld, van den sikkkel der rivier en de bloeiende boomen en den rozen tempel voorbij het schuim der boomen. Want dit alles had Beamish gezien in zijn droomen en op dien heelen langen weg langs die kale rots had hij deze droombeelden opnieuw gezien, vreezend dat zij zouden verdwijnen als zijn voeten het hoogste punt hadden bereikt; en nu die droomen uitgekomen waren, durfde hij niet naar de beelden kijken. Maar toen De Gys, bijkomend, in de oogen van den dokter keek, was het alsof de Franschman daar een groot licht zag.

☞ Tweemaal, terwijl de drie mannen naar beneden in het dal stonden te staren, kwam het klokkende geluid in den afgrond achter hen; tweemaal terwijl zij samen spraken, trilde de steen. Maar zij waren den steen vergeten zooals zij Phu-nan en de twee gele menschen vergeten waren. Het gebaande pad en de rivier voorbij het pad en de groote klomp marmer magnetiseerden hun oogen, magnetiseerden elk hunner gedachten. „Ik zie geen menschen!” zei de Gys. „Wij zullen ze onder de boomen vinden,” zei Beamish. „Ik weet dat wij ze onder de boomen zullen vinden. En zij zullen noch deze — hij wees op de wapens aan De Gys' gordel — noch deze dwaze levensmiddelen noodig hebben, welke wij voor hen hebben meegebracht.” „Nonsens!” sprak de Lange, „nonsens, Beamish! Als er menschen in dat dal zijn — en er moeten menschen in het dal zijn omdat het pad slechts kort geleden is gebruikt — en wij drieën willen ze redden, dan zullen wij elke pijl in onze kokers, ieder korreltje rijst dat wij meebrengen, noodig hebben.”

☞ Hij nam Skelvi uit Phu-nans hand, spande den boog, greep zijn jachtspeer en liep over het gras. Gehoorzaam nam Beamish zijn last weer op. Zij liepen het pad naar de fonteinen af. Nu konden zij niet langer de rivier of den tempel voorbij de rivier zien.

☞ Zij kwamen langs een met mos begroeiden weg in den nevel der fonteinen. Zij hoorden het murmelen en springen der fonteinen, zagen de zon schitteren door het schuim heen, het schuim schitteren in de zon. Zij zagen spleten van koraal waar stoom hing over diepe spiegels van vloeibaar kwikzilver; zij zagen ivoren poelen die golfdien als melk; zij zagen grotten, groen van fijne varens, schitterend als vloeibaar goud; zij zagen in bekkens van jaspis met opaalkleurige randen fantastische, smaragdgroene bloemen ontspruiten. Zij zagen — en zij gingen verder.

☞ Zij kwamen voorbij de fonteinen op het glinsterende plateau en liepen tot aan de knieën door een zee van varens. Nu zagen zij de rivier weer en voorbij de rivier boomen vol witte bloesems. Maar den tempel zagen zij niet. Zij kwamen voorbij de varens aan een uitgestrekte grasvlakte. Zij bereikten de oevers der rivier.

☞ En hier wachtte hun een verrassing. Er scheen geen strooming te zijn in de rivier en toch was er geen rust in het water. De diepe wateren der rivier bruisten,

zooals champagne bruist, en waar de bellen barstten, steeg stoom op. En aan de overzijde, alle uitzicht belemmerend, hingen takken vol bloesem over de wateren der rivier, maar waar het water de bloesem aanraakte, verschrompelden de bloemen.

☞ Toen zag Dicky, dat het begane pad, dat zij volgden, langs de kokende, bruisende rivier liep; en steeds het pad volgend, kwam hij aan een buiging van den oever en zag dat de rivier, niet langer bruisend, ondieper werd tot een doorwaadbare plaats. Bij deze plek bleef het troepje stilstaan. „Zij moeten hier de rivier oversteken,” zei Dicky. Maar nu wees De Gys, bevend van vermoeidheid en opwindend, naar de plek. „*Regarde!*” stamelde hij. „Zoo had Vauban zelf de plaats kunnen verdedigen.” Want de nauwe doorgang tusschen de rotsen was versterkt. Een borstwering van groen grasveld liep op van den rand der doorwaadbare plaats; en langs den bovenrand der borstwering liep een greppel, gegraven van de eene rots naar de andere; en boven den greppel stak een hooge rij van vestingwerken uit. Dicky stak één vinger in het water van de doorwaadbare plaats en toen stapte hij erin. De witte keisteentjes van de rivierbedding warmden zijn naakte voetzolen; warm water vulde zijn voet- en beenstukken, steeg tot boven zijn knieën, zonk tot aan zijn enkelstukken. Hij bereikte de rotsen, beklom de helling; keerde zich om, steunend op zijn speer.

☞ En Dicky die de gele mannen tot aan hun midden door het ondiepe water zag worstelen, dacht aan het diepe, kokende water, dat aan weerskanten van de doorwaadbare plaats borrelde en aan de rotspoort, welke de ondiepe plek beschermde, en aan het gevecht dat eenige vastberaden mannen van die vestingwerken af zouden kunnen leveren tegen een heel leger.

☞ Tien stappen brachten hem bij den greppel en ook hier verbaasde hij zich. Want de kanten van den greppel waren ingestort en de bodem van den greppel was begroeid met orchidee-vormige bloemen, waar ijzeren punten van *cheval-de-frise* hadden moeten glinsteren. En nu zag Dicky dat de tijd groote gaten in de aardwerken had gemaakt, zoodat een man die niet in wapenrusting was gekleed, regelrecht over den greppel en de vestingwerken heen op het groene gras aan den overkant had kunnen springen. . . . .

☞ De Gys waggelde vermoeid over den greppel heen en ging zitten tusschen de ruïne der aardwerken. Beamish liet zijn pakken en pijlkokers achter en leunde met zijn pijnlijken rug tegen den gladden, koelen kant van de rots. Phu-nan en de gele mannen waggelden tegen de helling op. „Het is alles vergeefs geweest,” mompelde de Gys en Dicky zag dat tranen in de rood-bruine oogen stonden. „Ik kan niet verder gaan. En dat behoeft ook niet meer.” „Neem rust,” viel Beamish hem in de rede. „Ja, ja, ik zal goed rusten, want mijn taak is volbracht. Dit is het einde van mijn weg. Wij komen te laat. Mijn landslieden zijn allen dood. Mélie en Lucien moeten de laatste overlevenden zijn geweest.” „*Courage, mon vieux,*” zei Dicky, „wij moeten den tempel nog onderzoeken.” „Ja,” zei de Franschman, met moeite overeind komend, „laten wij verder gaan. Ik zou, voor ik sterf, gaarne weten hoe zij op die vreemde plaats zijn gekomen.” Dicky, behoedzaam als een padvinder in een vijandelijk land, speerpunt naar achteren opgeheven voor een plotseligen stoot, met gespannen boog, liep zeer zacht over het groene gras. Voor zich uit zag hij tusschen de hooge rotsmuren een tapijt van met bloemen begroeid gras en lage boomen, wit van bloesems, en een smaragdgroen pad tusschen de boomen.

☞ Hij kwam tusschen de rotswanden uit in den zonneshijn. De hemel boven hem was zacht blauw, de rotsen achter hem glinsterden als wit albast. Het grastapijt onder hem was als het zachtste, zijde-achtigste fluweel, hier en daar begroeid met boschjes goudkleurige narcissen. Geuren van vreemde bloemen vervulden de lucht. Zijn weg zoekend tusschen de gouden bloemperken, kwam hij aan het smaradkleurige pad; hij liep voort door de koele schaduw. Geen blad, geen bloem bewoog zich. Aan beide zijden begrensden geurige takken het slingerende pad. Zij sloten zich aaneen boven zijn hoofd, streken langs zijn helm. Een witte haas liep over het gras, bleef naar hem kijken, en verdween tusschen het sneeuw-wit der takken. En eensklaps werd Dicky de tooverkracht van de plaats — de geur en de rust en de vrede ervan — te machtig. Hij wilde zijn wapens wegwerpen, de zware speer laten vallen, den nutteloozen boog; hij wilde de zware wapenrusting uittrekken, naakt loopen en dansend het pad tusschen de boomen afgaan. Hij wilde naakt tusschen de takken gaan, de zachte vingers der takken op zijn bloote borst voelen.

(Wordt vervolgd).

DE GROOTE MARKT TE BRUSSEL. LINKS HET BROOD- OF KONINGSHUIS, IN HET MIDDEN HET HERTOGENHUIS.

DE GROOTE MARKT TE BRUSSEL.

IN het leven der Zuid-Nederlandsche stad onder 't oude regiem had de groote markt een heel bijzondere beteekenis. Centrum van het politiek, economisch en sociaal leven der vrije Vlaamsche gemeente en dit van de eerste tijden van haar bestaan af, bevindt ze zich doorgaans in de onmiddellijke nabijheid van de oudste kern der nederzetting. Zulks is althans voor Brussel het geval. Vlak bij het slot dat de hertogen van Lotharingen in de Xe eeuw op een eiland, gevormd door twee armen der Senne, oprichtten, en langs een grooten handelsweg van Vlaanderen naar den Rijn welke op deze plaats over bedoelde Senne trok, groeide er een agglomeratie, besproeid door de Smaelbeek en de Spiegelbeek, twee waterlopen, welke van de hoogten van Coudenberg naar de rivier vloeiden. Aan de Spiegelbeek bleef een moerassige plek onbebouwd; later werd ze drooggelegd en als marktveld gebruikt. Deze „Nedermerct” — de latere, groote markt — wordt voor het eerst uitdrukkelijk vermeld in een bul van Paus Alexander III dagteekenend van 1174, maar men mag gerust veronderstellen dat ze reeds vroeger bestond en dat haar ontstaan tot ongeveer 1100 kan worden teruggebracht. De betrekkelijk regelmatige vorm — een langwerpige vierkant — waaraan thans het plein in zoo'n ruime mate zijn schoonheid te danken heeft, was in den beginne nog niet zoo heel sterk uitgesproken. De plattegrond was veeleer onregelmatig en eerst dank zij de herhaalde bemoeiingen van den Brusselschen magistraat, die reeds in de midden-eeuwen iets voor stedenbouwkunde schijnt te hebben gevoeld, zijn de storende elementen langzamerhand verdwenen en de huizen op een en dezelfde rooilijn gebracht; zoo noodig werd een geheele hoek onteigend om des te ingrijpender verbeteringen te kunnen aanbrengen. Tot tweemaal toe zien we zulks op groote schaal gebeuren: op het einde der XIVE eeuw worden de huizen, gelegen tusschen de Heuvel- en de Haringstraten, door de stad gekocht, in den loop der XVe eeuw wordt het oostelijk gedeelte der markt aangepakt. Beide onteigeningen hadden het vaststellen van een nieuwe rooilijn tot gevolg. De XVIIe eeuw zag nog een verbetering in den N.-Oostelijken pleinwand geschieden. Aldus verkreeg het Brusselsche marktplein zijn huidigen planvorm waaraan niemand meer zou raken, behalve de vandalen, die in 1850 het huis „de Sterre” afbraken, dit ter verbreding van de aanpalende Sterstraat; deze wandaad werd in 1897 goedge maakt door burgemeester Karel Buls, die het bewuste

huis deed herbouwen. Even als de plattegrond is de huidige bebouwing van het plein geleidelijk tot stand gekomen. De twee voornaamste bouwwerken: het stadhuis en het broodhuis, dateeren achtereenvolgens uit de XVe en uit het begin der XVIe eeuw. Van beide bleven de opgaande muren gespaard bij de beschieting van 1602; de overige panden, aan de markt gelegen, werden toen geheel of grootendeels vernield, maar enkele jaren later herbouwd in den toestand waarin deze zich nu nog bevinden. Het stadhuis, dat met zijn monumentalen gevel en zijn rijzigen toren het hoofdmoment vormt van het heele groote-markt-ensemble, is niet, zooals men bij eersten aanblik zou vermoeden, een ineens ontworpen, maar veeleer een „gegroeid” bouwwerk. In 1402 besloot de Brusselsche magistraat tot den bouw van een eigen raadhuis, dit ten einde een treffelijk onderkomen te verschaffen aan de onderscheiden bestuurlijke en rechterlijke diensten, welke tot nog toe in verschillende door de stad aangekochte heerenwoningen waren verspreid. Dit stadhuis van 1402 behelsde alleen den linkervleugel der gevelpartij van het huidige gebouw, met op de plaats waar zich de huidige toren verheft, een kleiner belfort, dat dus tegen een der dwarszijden was aangebouwd, een schikking als men bij meer kleine Nederlandsche radhuizen o.m. te Sluis, aantreft. De bouwmeester van dit oudste gedeelte was vermoedelijk Mr. Jaak van Thienen, die ook werkzaam was Brussel onder het Bourgondisch bestuur verkeerde, was echter zoo gunstig, dat er welhaast aan een vergrooting van het nieuwe raadhuis moest worden gedacht. Nieuwe panden Charolais (de latere Hertog Karel de Stoute) den eersten steen van den nieuwen rechtvleugel; deze was omstreeks 1450 voltrokken. Tengevolge van die uitbreiding moest de benieuwde bouwwerk, door een meer monumentale belfort een overeenkomst aangegaan met Jan van Ruisbroek, „meesoprichten van dezen nieuwen toren. De aandachtige bezoeker niet in de middenas van den gevel bevindt, evenmin als de middenas van den toren zelve klopt met die van de hoofd- deur in zijn benedenverdieping. Volgens de legende zou

HUIZEN AAN DE WESTZIJDE DER GROOTE MARKT TE BRUSSEL.

VAN LINKS NAAR RECHTS: DE VOS (1699), DE HOORN (1697), DE WOLF (1690), DE ZAK (1644), DE KRUIWAGEN (1644).

hier een vergissing van den architect in het spel zijn. Deze, te laat bewust van den door hem beganen flater, zou zich uit wanhoop hebben opgehangen. Natuurlijk is dit alles verdichtsel. Oorzaak van voornoemde onregelmatigheden is, behalve het later aanbouwen van de rechterhelft van den gevel, het reeds bestaan van een kleineren toren, welke in den nieuwen werd ingebouwd. ☒ Behalve uit den assymetrischen stand van den toren blijkt het verschil van datum tusschen beide helften van den gevel nog uit de verschillende manier waarop deze zijn gedetailleerd, ofschoon de architectonische opzet in hoofdlijnen dezelfde blijft. Op den beganen grond loopt langs heel de breedte van den gevel een open gaanderij, even door den toren onderbroken. Op de beide verdiepingen zijn de vensters gescheiden door met beeldnissen versierde muurdammen welke in het linker gedeelte afwisselend lichter en zwaarder zijn; in het rechtergedeelte vindt men deze „steunenafwisseling” slechts om de drie traveëen. Verder zijn al de vensteropeningen van de rechterhelft van den gevel voorzien van een blinde spitsbogig afgedekte latei; deze komt ook voor aan de bovenste ramen van de linkerhelft maar ontbreekt aan die der eerste verdieping. Daarentegen is het muurvlak tusschen beide verdiepingen rijkelijk versierd met een reeks beeldnissen welke zich ook langs den gevelwand van den toren voortzet. Deze laatste gaat even boven de nok van het dak van den vierkanten plattegrondsvorm over naar den achtkanten. Het rijzig achthoekig gedeelte eindigt in een rijke opengewerkte steenen naald op wier 90 M. hooge kap een vijf meter hooge koperen Sint Michiel, in 1454 vervaardigd, als windwijzer dienst doet. ☒ Met de jongere collega's van Leuven en Oudenaerde vormt het raadhuis van Brussel de wereldberoemde groep der drie mooie Vlaamsche stadhuizen. Brussel wint het op beide vorige door het grootsche en het monumentale der „gesamterscheinung”. Jammer echter dat die eerste machtige indruk wel ietwat wordt verstoord door het reeds hooger nader omschreven gemis aan symmetrie en samenhang; ook de toren voldoet niet geheel; o.m. kan de wijze waarop

de overgang van kwadraat naar octogoon werd uitgewerkt, nie bepaald gelukkig worden geacht. ☒ In 1695, bij de beschieting van Brussel door den Franschen maarschalk de Villeroy, brandde het stadhuis gansch uit: alleen de toren en de opgaande muren bleven staan. Onmiddellijk na de ramp werd het gebouw hersteld; aan den kant der Amigostraat, op de plaats waar de eveneens geteisterde lakenhalle stond, werd in 1706 volgens de plannen van Cornelis van Nerven een nieuwe vleugel aan het raadhuis gebouwd. ☒ In het begin der 19e eeuw zag het stadhuis er treurig uit. In 1860 werd met de restauratie begonnen, welke thans nog niet geheel beëindigd is en jammer genoeg zóo radikaal werd uitgevoerd, dat de huid van het gebouw grootendeels als oud-nieuw kan worden beschouwd. Het beeldhouwwerk is ook voor het grootste gedeelte modern. Enkel interessante oude fragmenten bleven echter bewaard, o.m. de zwevende consoles boven de pui in het linker- en de met beeldhouwde groepen versierde kapiteelen in het rechtergedeelte der gaanderij. De profetenbeelden in den hoofdingang zijn getrouwe nabootsingen der origineele, in het gemeentemuseum bewaard. ☒ Een niet onwaardige tegenhanger van het stadhuis vormt zijn vis à vis, het brood- of koningshuis, niet zoo aanzienlijk en minder grootsch, dat met zijn rijken (voor het grootste gedeelte echter modernen) laat-gothischen dos een sierlijk onderdeel van het marktensemble vormt. De dubbele benaming Broodhuis of Koningshuis laat zich verklaren door het feit dat zich hier vroeger een broodhalle bevond, waarin later de hertog van Brabant verschillende rechterlijke en bestuurlijke diensten onderbracht. Men gaf dan ook aan het pand de nieuwe benaming van Hertoghuis, welke later — toen de hertog van Brabant tevens koning van Spanje werd — in dien van Koningshuis veranderde. ☒ Het huidige Koningshuis werd in 1504 ontworpen door Antoon Keldermans den Jongere, een der laatste telgen der bekende Mechelsche bouwmeestersfamilie. Eerst in 1515 werd met den bouw begonnen. Kort daarop

stierf Keldermaans. De leiding der werken werd achtereenvolgens waargenomen door twee der meest vooraanstaande Brabantse architecten uit dien tijd, Lodewijk van Boghem, de bouwmeester der kerk van Brou, en Hendrik van Pede, waaraan we het stadhuis van Oudenaerde te danken hebben. De bouw vorderde echter maar langzaam. In 1531 was de binnenstofferding klaar, maar de gevel was onvoltooid gebleven: de open gaanderijen langs den beganen grond en de eerste verdieping evenals de toren in de middenas kwamen voorloopig niet tot stand. Van de beschieting van 1695 had het gebouw nogal erg te lijden. Het werd weer opgeknapt door architect Jan Cozijn, maar onderging een meer ingrijpende verbouwing in 1765. Na de Fransche omwenteling ging het pand in particulier bezit over en werd in 1860 door de stad Brussel aangekocht. In 1873 werd het broodhuis, bouwvallig zijnde, afgebroken om weer in zijn oorspronkelijke gedaante te worden opgetrokken, met bijvoeging der nooit tot stand gekomen of in den loop der tijden verdwenen gedeelten. Deze reconstructie geschiedde volgens plannen van architect Jamaer. Thans zijn hier ondergebracht enkele bureelen van het stedelijk bestuur alsook het stedelijk museum. ☞ De eenige reeks gildehuizen en particuliere woningen welke de overblijvende zijden van het plein bezetten, behooren alle tot den barokstijl; trouwens op een viertal na werden ze na het bombardement van 1695 opgebouwd. Deze herbouw vond plaats onder toezicht van den magistraat, die in 1697 een ordonnantie had uitgevaardigd, waarin verboden werd gevels aan de markt te bouwen waarvan het ontwerp niet eerst door de stedelijke overheid zou zijn goedgekeurd, dit op straf van een boete van honderd patacons, en van afbraak van het gewraakte pand. Toch werd aan de architecten een groote vrijheid gelaten, want de verschillende, en nog al sterk uiteenlopende strekkingen welke door den Brusselschen bouwmeester in die dagen werden gehuldigd, worden ieder op de markt door zeer interessante specimens vertegenwoordigd. ☞ Een

drukke, echt weelderige barokarchitectuur triomfeert op een overbluffende wijze aan de Westzijde van het marktplein; men zie de afbeeldingen op blz. 533 en 535. Drie dezer gevels dagteekenen nog grootendeels van vóór de beschieting n.l. de nummers 3 (de kruiwagen), 4 (de Zak) en 5 (de Wolf). ☞ De twee eerste welke respectievelijk tot gildehuis dienden, het een voor de veters, het tweede voor de schrijnwerkers, werden beide in 1644 opgetrokken. Het zijn prachtexemplaren van buitengewoon weelderigen Rubensiaanschen barok; de topgevels alsmede de bovenste verdieping werden na de beschieting gebouwd. Met deze twee gevels contrasteert wel eenigszins de volgende (No. 5, de Wolf) waaraan de vlakke behandeling en sobere vormen reeds op den invloed der proboclassicistische reactie op het einde der XVIIe eeuw wijzen. Deze gevel werd in 1690 dan ook volgens teekening van Pieter Herbosch gebouwd. De overige gevels dezer rij moesten na 1695 geheel worden vernieuwd; zoo No. 6, de Hoorn, volgens ontwerp van Pastorana gebouwd in een grilligen onarchitectonischen barokstijl; een curiosum is de geveltop, welke de voorsteven van een schip nabootst; bedoeld pand diende namelijk tot vergaderlokaal voor de schippers. Minder buitensporig maar overbluffend door zijn rijke sculpturale versiering, is het huis De Vos, No. 7, toebehoorende aan het kramersambacht. Het beeldhouwwerk is van Marc. de Vos, de architectuur geest maar ietwat soberder is het monumentale pand aan het andere uiteinde van dezen pleinwand, namelijk no. 1,

de Koning van Spanje, het eigendom der bakkers. ☞ In heel wat soberder geest dan de vorige zijn de huizen opgevat tusschen het stadhuis en de Hoedemakerstraat. Bijzonder belangwekkend zijn No. 9, de Zwaan, mogelijk naar plannen van Cornelis van Nerven en No. 10, de Guldenboom of Brouwershuis, een goed werk van Willem de Bruyn. Het ruitersstandhuis, een goed werk van Willem de Bruyn, stelt Karel van Lotharingen, beeld dat den gevel bekroont, stelt Karel van Lotharingen, goeverneur der Zuidelijke Nederlanden, voor. ☞ Het mooiste van wat hier op het einde der XVIIe eeuw tot stand kwam is echter de oostelijke pleinwand, welke bijna geheel wordt ingenomen door een enkel monumentaal bouwwerk van grooten omvang en in een soberen, naar het classicisme neigenden barokstijl opgevat (zie de afbeelding hieronder). Het geldt hier echter niet zooals men op 't eerste gezicht zou vermoeden, een openbaar gebouw, maar wel een complex van zes huizen welke als een geheel werden herbouwd, een vroegtijdig voorbeeld van normalisatiebouw. De ontwerper van deze belangwekkende schepping was architect Willem de Bruyn. Het pand wordt wel eens Hertogenhuis genoemd, naar de borstbeeld der Hertogen van Brabant, welke het hoofdelement vormen in de sculpturale versiering. Een tegenstelling met de strakke lijnen van het Hertogenhuis vormen de twee gevels links en rechts, beide in een drukken Rubensbarok opgevat. ☞ De gevels aan de noordelijke zijde zijn minder merkwaardig. De rij tusschen het broodhuis en het Hertogenhuis bevat nochtans enkele bezienswaardige façade's; zoo o.m. no's 23

en 24, beide vermoedelijk werken van hooger genoemden Willem de Bruyn.

Dr. Ir. STAN LEURS.

„Een Bedevaart naar Mekka”.

VOORZICHTigheid verbiedt mij mijn waren naam of zelfs maar dien, waaronder ik bij mijn medepelgrims bekend was, te noemen. Want binnen niet al te langen tijd hoop ik Mekka en Medina nog eens te bezoeken. Het zou me slecht vergaan, als het uitkwam, dat ik, een onge-

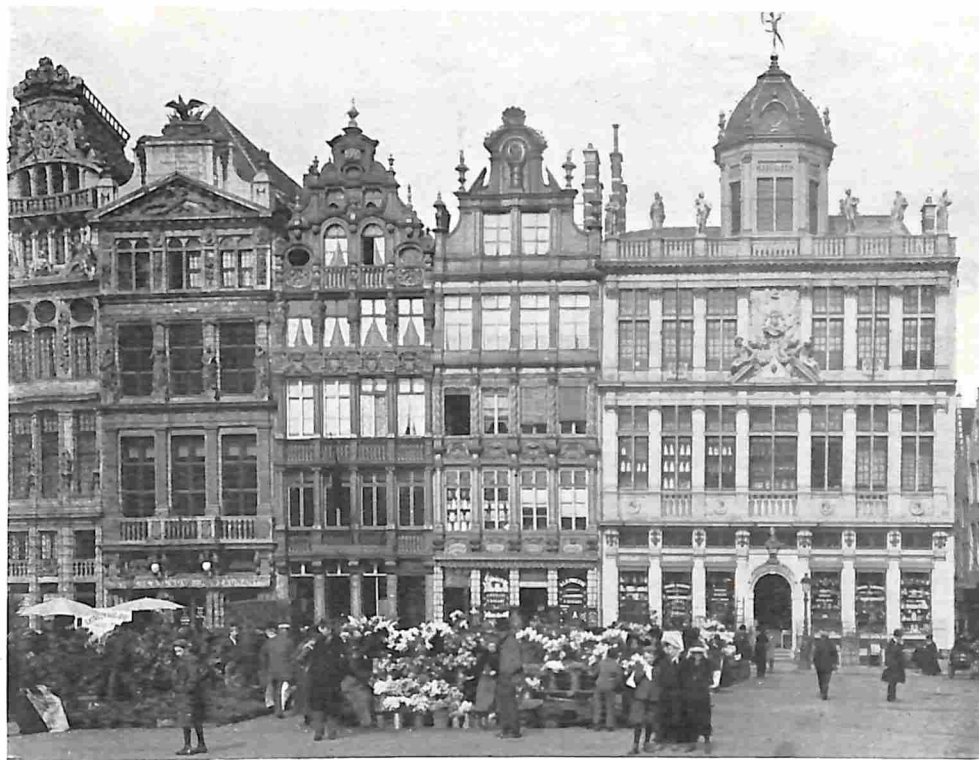
loovige, mij had bevonden op de heiligste plaats, die de Islam kent. In Caïro kwam ik op de gedachte de bedevaart te ondernemen. ☞ Tijdens een gesprek met Ibrahim, mijn Arabischen leermeester, vroeg ik, of een Frank, die alleen tot dat doel Moslem werd, een bedevaart naar Mekka wagen kon. Hij meende van wel, en ik zei half schertsend, dat ik er veel voor voelde me tot den Islam te laten bekeeren en den pelgrimstocht zoo gauw mogelijk te beginnen. Ibrahim nam het heel ernstig op en bood zich meteen aan om mij te begeleiden. Hij zag er waarschijnlijk een goed zaakje in. ☞ Niets was makkelijker als Moslem worden, verzekerde hij me. Ik behoefde slechts den volgenden dag met hem naar den Scheik oel Islam te gaan. Dan mocht ik geen hoed meer dragen, moest alcohol in elken vorm verafschuwen, op de bepaalde tijden mijn gebeden verrichten en gedurende de Ramadan 1) vasten. ☞ Ik lachte hem eerst uit; maar Ibrahim, die de ik werkelijk ernstig over het idee begon na te denken. Ook zeide hij, dat de formule, die ik moest opzeggen: „La ilalla Mohammed Ras ou l'Allah” (Er is geen God als Allah, en Mohammed is Allah's propheet) aan mijn Christen zijn niets zou veranderen. ☞ Twee dagen na ons onderhoud liet ik me door Ibrahim naar den Scheik oel Islam brengen. De eerwaardige, oude man ontving mij zeer vriendelijk. De vragen, die hij stelde, waren spoedig beantwoord. Ik vertelde hem, dat ik samen met Ibrahim een groote reis wilde ondernemen, waarvan ik het doel natuurlijk verzweg. De grijsaard

DE GROOTE MARKT TE BRUSSEL. HET HERTOGENHUIS.

liet me de geloofsbelijdenis nazeggen, gaf me zijn zegen en drukte Ibrahim op het hart mij zoo nauwkeurig mogelijk in alles wat mijn nieuw geloof betrof te onderrichten. ☞ De tijd, die mij vóór mijn vertrek restte, gebruikte ik om de Moskeeën en Ibrahims talrijke vrienden te bezoeken, teneinde mij op die manier vertrouwd te maken met de religieuze gebruiken der Mohammedanen. ☞ Daar ik me kleepte als een goeiden Arabischen koopman, mijn huid gebruind en mijn haar donker van kleur was, twijfelde ik geen oogenblik aan het welslagen van mijn onderneming. Aan boord van het kleine, Arabische zeilschip, dat ons van Suez naar Dzijdda, Mekka's havenplaats, bracht, ontbrak elk gerief. Het eten, dat we kregen, bestond in hoofdzaak uit mufte rijst en taai schapenvleesch, dat gewoonlijk lang niet versch was en in ransige olie gekookt werd. ☞ De manier, waarop mijn tafelenooten met hun vuile vingers de stukken vleesch uit den onfrisschen schotel vischten, verhoogde mijn eetlust niet. Mijn medereizigers — voor het meerendeel Arabieren en Turken, maar er waren ook Soedanezen, Indiërs en Maleiers onder — zagen mij wantrouwend aan. Ibrahim probeerde mijn gebrekkig Arabisch te verklaren door te vertellen, dat ik uit een ver-verwijderd deel van Indië kwam. Hij meende waarschijnlijk, dat de Indiërs aan boord mij wel als een landgenoot zouden beschouwen, omdat ik vlot Hindoestansch sprak. ☞ De onaangename reis werd door een aanhoudende windstilte met meerdere dagen verlengd. Ik had aan boord gelegenheid te over om het karakter van de Arabieren te bestudeeren. Hoewel zij in den omgang met ongeloovigen meestal zeer terughoudend zijn, toonen zij zich in den kring hunner geloofsgenooten spraakzaam en vertrouweljk. Wat mij vooral opviel, was de nauwgezette wijze, waarop zij hun godsdienstplichten vervulden en hun kinderlijk geloof in al het bovennatuurlijke. Zij baden vijfmaal per dag en gebruikten in den

DE GROOTE MARKT TE BRUSSEL. HUIZEN AAN DE WESTZIJDE.
RECHTS: DE KRUIWAGEN (1644) EN DE KONING VAN SPANJE (1697).

dagelijkschen omgang met elkaar veel vrome zegswijzen en Koranspreuken. Het voornaamste onderwerp hunner gesprekken vormden de Djinns, kwade geesten, die men door de wonderlamp of den tooverring aan zich kon onderwerpen. Eindelijk kwamen de lange rijen kleine huisjes van Dzijdda in het zicht. ☞ Mijn geduldige reisgenooten kon het niets schelen, dat we nog zes volle uren op den loods moesten wachten. Zij voelden zich reeds zoo dicht bij de heilige stad, dat die vertraging hun vreugde niet in het minst beïnvloedde. Maar ik telde de minuten. ☞ Het aan land gaan ging ook al niet vlot. Hoewel mijn papieren in orde waren, hadden de douanebeambten nog allerlei bezwaren. Toen ik het met omkoopen probeerde werd ik in een cel in het wachthuis opgesloten en de jammerende Ibrahim van mij gescheiden. Pas den volgenden dag werd ik door den wachthebbenden officier vrijgelaten, nadat hij mij een vrij groote som gelds had afgeperst. ☞ Ibrahim was echter verdwenen. Ik was er slecht aan toe. In een Arabische karavansera, die ik opgezocht had, moesten mijn gebrekkige taalkennis en mijn — naar Arabisch oordeel — aanstootelijke tafelmanieren wel een sterke verdenking opwekken. Het eten met de vingers uit een gemeenschappelijken schotel is niet zoo makkelijk als men denken zou. ☞ Den volgenden morgen, na een in onaangenaam gezelschap slapeloos doorgebracht nacht, zag ik Ibrahim weer. Hij was langer opgesloten gehouden dan ik en was door een gelukkig toeval mijn

verblijfplaats te weten gekomen. Blij, dat wij weer bij elkan- der waren, liet hij me beloven voortaan zoo weinig mogelijk te zeggen, opdat ik me niet door mijn slecht Arabisch zou verraden. Verder wilde hij, dat ik mijn hoofd zou laten kaalscheren op een klein bosje haar na, waaraan de profeet den geloovige na diens dood in het Paradijs trekt. ☞ Die operatie vond plaats op den openbaren weg en was prettiger voor de toeschouwers dan voor mij. De barbier krabde met een verbazend stomp mes op mijn hoofd rond en sneed me nu en dan. Mijn van pijn vertrokken gezicht wekte de algemeene vroolijkheid op. ☞ Ik moest nu ook mijn Arabische kleding afleggen en mij hullen in den Irham, het voorgeschreven pelgrimsgewaad. Het bestaat uit twee ongezoomde, witte stukken goed met smalle, roode strepen. Het eene tot de knieën reikende stuk wordt om de lendenen bevestigd, het andere werpt men over den linker schouder, zoodat de rechter arm en een deel van de borst onbedekt blijven. Erg ongemakkelijk is het, dat de Irham geen zakken heeft. Ik bezat gelukkig een lederen gordel met meerdere kleine zakken, waarin ik mijn reisgeld en enkele geneesmiddelen bergde. Ondanks Ibrahims waarschuwing, dat ik het gevaar, waarin ik verkeerde, daardoor nog zou vergrooten, verborg ik in de vouwen van mijn kleding ook nog een kleinen kodak en mijn revolver. Voortaan mocht ik ook geen hoofddeksel

meer dragen; mijn hoofd zag er met het kleine bosje haar temidden van de talrijke litteekens zonderling uit. ☞ De schoenen werden vervangen door sandalen, die in Mekka speciaal voor de Hadja, de bedevaartgangers, vervaardigd worden. Toen we tegelijk met duizenden anderen op weg gingen naar de twee dagreizen van Dzijdda verwijderde heilige stad zegde ieder het „Labbyak" genaamde pelgrimsgebed op, dat begint met de woorden: „Hier ben ik, O Allah, hier ben ik." ☞ Ik reed evenals vele mijner medepelgrims op een ezel. Een ongeschreven,

maar strenge wet gebiedt den pelgrim zijdelings en zonder zadel te rijden; die ongewone houding vermoeide mij zeer. De weg, als er tenminste sprake kon zijn van een weg, voerde door de woestijn; onze rijdieren zonken tot ver over de hoeven in het zachte zand, en een sterke wind wierp zulke stofwolken op, dat we nauwelijks eenige schreden vooruit konden zien. ☞ Nog slechter werd de weg, toen we een rij rotsige heuvels bereikten; hij leek hier op een uitgedroogde rivierbedding, vol scheuren in lengte en in breedte en bezaaid met groote steenen. Onze nachtrust was kort, want men wilde profiteeren van den maneschijn en de koelte. Verder en verder ging het. De geloovigen schenen geen moeheid te voelen, maar ik viel bijna om. Nog een dag en een nacht trokken we voort. Vroeg in den morgen kwam eindelijk het vurig verlangde doel in het zicht. Ik verzamelde mijn laatste krachten en scheidde mij, mijn rijdier achterlatend, met een kleinen troep van de groote massa, om een der heuvels te beklimmen, die het dal, waarin Mekka ligt, insluiten. Toen we den top bereikt hadden, lag aan onze voeten een panorama, dat ik nooit vergeten zal. Omringd door licht golvende, in de verte verblauwende heuvelen, lag daar de heilige stad. ☞ Tusschen de dicht op elkaar staande, tot op de heuvelhellingen gebouwde huizen met hun platte daken en veranda's, staken de slanke minaretten in de blauwe lucht, welfden zich de koepels der talrijke moskeeën. In het midden van een ruim plein in de benedenstad zag ik een reusachtigen,

zwarten dobbelsteen; het was de Kaaba, het heiligste Huis Gods. ☼ Het plein werd door eenige zuilenrijen ingesloten; zij waren met talloze kleine, verblindend witte koepels gekroond, die in de zon schitterden als pas gevallen sneeuw. Alle moeheid vergetend rende ik met mijn makkers den heuvel af; onze weg voerde ons door een in het vrije veld staande poort, den ingang van de stad. Wij liepen nu op heiligen bodem. Tusschen die poort en de eerste huizen staan de armoedige tenten van den bijna uitgestorven stam Koreisj, die in Mohammed's tijd — de profeet werd omstreeks 570 in Mekka geboren — de stad bevolkte. ☼ Ik moest me in de eerste plaats aan mijn Metwaf voorstellen. Hij is herbergier en gids voor de heiligdommen, kent heel precies de religieuze plichten en helpt de pelgrims bij het naleven daarvan. Er zijn Metwafs voor alle volken en nationaliteiten daar in Mekka. ☼ Daar ik mij voor een Indiër had uitgegeven, ging ik naar den Metwaf, die de zorg voor de Geloovigen uit het verre Hindoestan op zich had genomen. Ik schrok, toen deze mij in het Engelsch aansprak. Om ongewenschte vragen te vermijden deed ik, alsof ik hem niet verstond. Daarmede scheen hij tevreden en gaf zijn mentorplichten tot mijn vreugde aan Ibrahim over.

(Wordt vervolgd). Naar het Duitsch van F. MEDER.

1) Negende maand van het Mohammedaansche jaar.

Vert.

Een mooie Orchidee voor den tuin.

CYPRIPEDIUM (SYN. CYPRIPELIDUM) CALCEOLUS L.

ORCHIDEEËN! Hoe wekt dit woord gedachten aan zeldzame, wondere gewassen, groeiende in ontoegankelijke wouden van verre, heete streken! Inderdaad komen de meeste Orchidee-soorten uit tropische landen, maar er zijn er toch ook vele uit koeler klimaat, ja ze komen vrijwel over de geheele aarde voor; tot zelfs in de noordpoolstreken

groeit een bekoorlijke Orchidee, de kleine *Calipso borealis* Salisb., een laaggroeiend plantje, met, naar verhouding, groote bloempjes. Ook onze eigen flora telt verschillende Orchideeën, en in de gematigde streken van Europa, Azië en Amerika groeien tal van sterke soorten, die hier onder eenige zorg, heel goed in den tuin te kweken zijn. ☼ Naast de winterharde *Orchis*-, *Gymnadenia*-, *Platanthera*- en *Epipactis*-soorten, verdienen vooral de winterharde soorten van het geslacht *Cypripedium* onze belangstelling, waarvan,

TEEKENING NAAR EEN BLOEM UIT HET HERBARIUM VAN DEN SCHRIJVER, VAN CYPRIPEDIUM INSIGNE, VAN ACHTEREN GEZIEN MET TWEE ONDERSTE KELKBLADEN (s) IN PLAATS VAN ÉÉN, ZOALS HET KENMERK IS VAN DE BLOEMEN DER VENUSSCHOENTJES.

s. Onderste kelkbladen, s 1 bovenste kelkblad (sepalen); p bloemblaadjes (petalen); l lip (labellum).

TEEKENING NAAR EEN BLOEM UIT HET HERBARIUM VAN DEN SCHRIJVER, VAN CYPRIPEDIUM CALCEOLUS, VAN ACHTEREN GEZIEN, MET TWEE ONDERSTE KELKBLADEN (s) IN PLAATS VAN ÉÉN.

s onderste kelkbladen, s 1 bovenste kelkbladen (sepalen); p bloemblaadjes (petalen); l lip (labellum).

den kan zij elk jaar overvloediger bloeien, vooral als ze eenige jaren vast kan blijven staan, d.w.z. niet verplant behoeft te worden. Dan wordt ze elk jaar sterker en kan verscheidene bloeibare stengels ontwikkelen. Een plant met 10 à 12 bloemen behoeft dan geen zeldzaamheid te zijn, en in dien staat doet ze voor vele *Cypripediums* in de kas stellig niet onder. ☼ De *Cypripediums* dragen in het Nederlandsch den naam van Venus- of Vrouwen-schoentjes, welken naam zij danken aan de merkwaardig gevormde lip (labellum) der bloemen, die op een muiltje gelijkt. De naam *Cypripedium* is samengesteld uit de Grieksche woorden *Kypris* = Venus en *pedilon* = schoen; *Calceolus* wil zeggen: schoentje. ☼ Maar hoe grillig van vorm de bloemen der onderscheidene Orchideeën ook mogen zijn, haar bouw is toch in den grond der zaak zeer eenvoudig, en bestaat uit twee drietallige kransen van bloemblaadjes, met een zuiltje (columna) in het midden, hetwelk de drager van stempel en stuifmeelklompjes is. ☼ Men onderscheidt bij de meeste soorten drie kelkblaadjes (sepalen), drie kroonblaadjes (petalen), waarvan er een veelal grooter en mooier van kleur is dan de andere, en den naam van lipje (labellum) draagt; en voorts het zuiltje, de gemeenschappelijke drager der generatieve organen. De Venusschoentjes wijken van dezen bouw eenigermate af, doordat de twee onderste kelkblaadjes tot één blad vergroeid zijn, zoodat deze bloemen feitelijk maar twee kelkblaadjes (sepalen) bezitten, n.l. het groote en vaak opvallend gekleurde of geteekende bovenste kelkblad, ook wel „vlag” genoemd, en het onderste kelkblad, dat kleiner en weinig opvallend van kleur en vorm is. ☼ Dat dit onderste kelkblad bij de Venusschoentjes werkelijk moet opgevat worden als samengesteld uit twee vergroeide blaadjes, en dus ook de Venusschoentjes den fundamenteelen drietalligen bouw der Orchidee-bloemen bezitten, komt een enkele maal spontaan tot openbaring, als in plaats van één onderste kelkblad bij een bloem, op die plaats twee kelkblaadjes zich vertoonen. Er heeft dan geen vergroeiing plaats gehad en zulk een bloem is dan feitelijk van gelijken bouw als andere Orchideebloemen. Ik heb dit een enkele maal bij een *Cypripedium insigne* en ook bij *C. Calceolus* waargenomen, en deze bloemen gedroogd, van welke ik hier thans een schetsje geef, waarop deze terugslag naar den normalen bouwvorm der *Orchidaceae* duidelijk is te zien. ☼ Deze afwijking van het gangbare bloemtype der Venusschoentjes, of, wil men, deze terugslag naar den grondvorm der Orchideeën, komt

naast 'n aantal Noord-Amerikaansche soorten, ook een Europeesche soort, de *C. Calceolus* L. voorkomt, die in de bergen en in de bosschen van Midden- en Zuid-Europa voorkomt, en ook in de bosschen van Siberië wordt aangetroffen. 't Is een allerbekoorlijkste plant en niet moeilijk in de cultuur, als men haar maar plant in kalkhoudenden grond of in zandigen kleigrond op een lichtbeschaduwde plaats. Onder zulke omstandighe-

slechts nu en dan voor. en het is altijd interessant zulk een bizonderheid te kunnen waarnemen. De bloemen van *Cypripedium Calceolus* halen tot 10 c.M. in doorsnede en zijn mooi van kleur. *Sepalen* en *petalen* zijn donker purperbruin, de lip is donkergeel. De bladen zijn geheel anders als die van de tropische soorten, die meerendeels stug of lederachtig zijn; bij *C. Calceolus* zijn ze soepel, breed-langwerpig met spits toeloopenden top. Ze gelijken op de bladen van het lelietje der dalen en van den Wespenorchis (*Epipactis*), maar ze zijn zacht behaard; zij bekleeden voor een deel den bloemstengel op welks top zich één, soms twee, zelden drie bloemen ontwikkelen. De bloei valt in de maanden Mei—Juni. De *Cypripedium Calceolus* is ten onzent winterhard; al zal eenige bedekking met blad in zeer koude winters geen kwaad doen! Wie van bijzondere plantenvormen houdt in den tuin, raad ik aan het mooie en karakteristieke Europeesche Venus-schoentje in de beplanting van den tuin niet te vergeten.

A. J. VAN LAREN.

Merkwaardige weersgesteldheid.

MEN heeft algemeen over den zonderlingen zomer van 1924 geklaagd. Dat de weersgesteldheid ook vroeger wel eens zeer vreemd kon zijn, blijkt uit hetgeen in deel II bldz. 216

en volgende van het *Vervolg op Wagenaars Vaderlandsche Historie* wordt medegedeeld.

Nadat op 31 December 1778 een allerhevigst onweer gewoed had, dat vergezeld ging van hagel, sneeuw, plasregen en sterke rukwinden, door een storm uit het noordwesten gevolgd, bracht Louwmaand van 1779 een matige vorst, waarna een „zoo vroegtijdig Voorjaar” kwam, „als nauwelijks in de Weerregisters aangetroffen wordt”. In Sprokkel- en Lentemaand had men ongemeene Warmte en bestendig Zomerweer, ja enkele dagen groote Hette; zoo dat het einde van Lentemaand wat het plantenrijk betreft het begin van Bloei maand in de meeste jaren grootelijks overtrof. Bij Diemen liet de leeuwerik zich reeds op 29 Januari hooren. In Gelderland nog vroeger. De ooievaar vertoonde zich in

dat gewest reeds op 21 Februari. „Op het einde van Lentemaand vloog de tedere zwaluw bij vele Boeren in en uit; en, eer Grasmaand ter helfte was, streelde de Nagtegaal het oor met zijne verrukkende toonen.” — „Voor de helft van Bloei maand, zag men reeds gezette Peeren en Appelen in menigte; en men at, in een letterlijken zin, voor het einde dier Maand, *Meikarssen*.” Een droge zomer volgde. Groote hitte heerschte in den nazomer. Van 7 Juli tot 4 September was er maar één dag, „waarop de warmte niet geweest en gebleeven is, 's middags boven de zeventig en 's morgens en 's avonds boven de zestig Graaden.” Windstilte ging daarmee gepaard. In 't begin van September nam na een onweer de buitengewone hitte een einde, maar toch bleef het weer ook „in Wijn- en Slachmaand, en tot diep in Wintermaand, warm.” „Alles was, door de Regenvlaagen bij de Donderbuijen, verkwikt; en de sterke groei van 't groeiend Rijk bleef voortduren; de nieuwe Scheuten en Bladeren, welke de Boomen, in gewoone Zomers, na den langsten dag, krijgen, kwamen nu, in 't laatst van Bloei- en 't begin van Zomermaand, te voorschijn, en werden deeze in Hooimaand weder door andere gevolgd.” De boomen prijkten in het najaar weder met overvloedig lachend Lentegroen, dat vele behielden tot de vorst in 't laatst van het jaar. „Niets zeldzaams was het de Perzik, Abrikoos, Peeren, Appel en Kersenboomen voor de tweede maal in bloei te zien staan; ja, in 't begin van Wintermaand, zag men weder aan Bessen en andere Heesters nieuwe knoppen uitspruiten, en noch verscheide Bloemen in de Tuinen, zo dat de groei, in dit

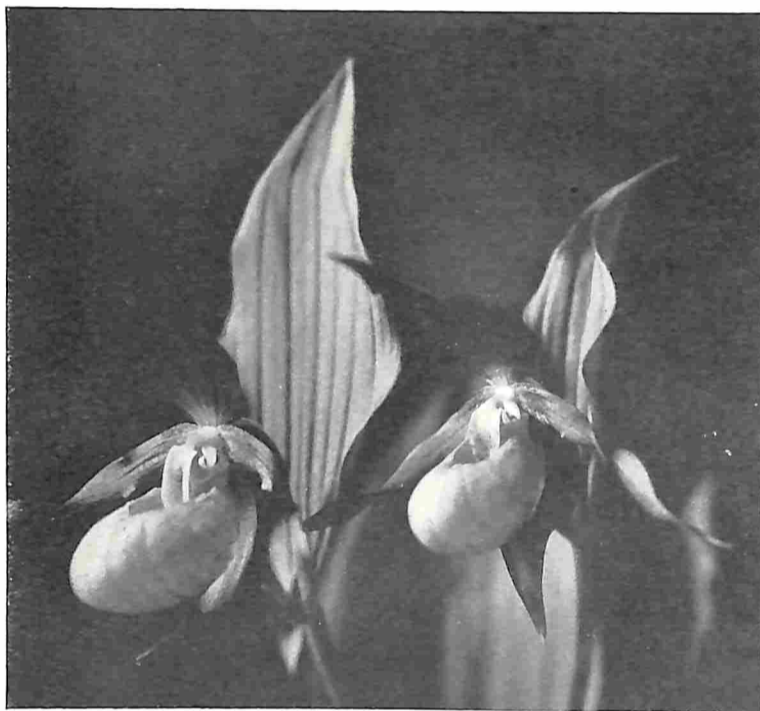
Jaar, nauwelijks schijnt opgehouden te hebben. Niet slegts hadt men in 't laatst van Oogstmaand rijpe witte Druiven, op den kouden grond, gegroeid; maar zelfs blauwe; en eer Herfstmaand ter helfte was, aan alle goed geplaatste wijnstokken, de Druiven niet alleen volkomen rijp; maar aan dezelfde wijnstokken tevens nieuwe trossen in bloei.” Ook waren in dit jaar „de Hooibouw, de Koornoogst en de Inzaming van allerlei Boom- en Veldvrugten, overal ongemeen gezegend, en de anders min gewoone Fruiten waren voor elk te bekomen.” Hoe jammer dat die „vrolijke tooneelen” in den nazomer door zeer treurige gevolgd werden. De „Persloop of zoogenaamde Roodeloop”, heerschte in Gelderland, Friesland en Groningen; terwijl Holland door hardnekkige en kwaadaardige Herfst- en Galkoortsen bezocht werd. In Harlingen, waar gewoonlijk in twee maanden het sterftcijfer 50 bedroeg, werden in „Oogst- en Herfstmaand vier honderd drie en vijftig ten grave gebracht”; terwijl het dorp Arum dreigde uit te sterven.

Mr. C. BAKE.

HET KASTEEL VAN WOUW.

ONGEVEER op de afscheiding van zand en klei in Westelijk Noord-Brabant, ontwaart men op een hooggelegen weiland ter zijde van den weg Wouw-Moerstraten, eenige brokken steen,

die de laatste bovengrondsche overblijfselen vormen van het eens zoo trotsche Kasteel van Wouw. Gebouwd door de Heeren van Bergen, die er vaak vertoefden, was het, tijdens den tachtigjarigen oorlog, nu eens Staatsch, dan weer Spaansch bezit. Zoo leverde Jan van Withem, Heer van Wouw, het in 1581 den Spanjaarden in handen, terwijl het twee jaar later weer heroverd werd door den Staatschen Maarschalk van Biron. De Algemeene Staten deden het nu opnieuw versterken, 17 Januari 1587 verkocht de toenmalige bevelhebber, Marchand, het echter verraderlijk voor 10000 gulden aan den Hertog van Parma. Sindsdien werd het een verblijf voor roovers, die het platteland afstroopten en de scheepvaart tusschen Holland en Zeeland zeer veel schade toebrachten.

EEN MOOIE ORCHIDEE VOOR DEN TUIN.
(CYPRIPEDIUM CALCEOLUS L.)

Om aan dezen toestand een einde te maken, trok Prins Maurits er in 1606 heen, verdreef de roovers, deed de vestingwerken slechten, en schonk de bezitting aan zijn neef, Graaf Herman van Bergen, onder voorwaarde, dat deze een volstrekte onzijdigheid in acht zou nemen. Omstreeks 1740 waren van het kasteel nog eenige ronde torens over, er waren toen twee boerenwoningen bij, terwijl de Opper-Jagermeester er gewoonlijk verblijf hield. Vermoed wordt, dat het Kasteel met de vestingwerken van Bergen-op-Zoom verbonden was door een onderaardsche gang. De vermeende toegang tot die gang werd echter voor eenige jaren, op last der betrokken autoriteiten, in het belang der gezondheid gedicht. Als historische bijzonderheid zij nog vermeld, dat in het begin der zestiende eeuw Desiderius Erasmus, op verzoek en in tegenwoordigheid van den Heer van Bergen en vele anderen, op het Kasteel van Wouw een discussie voerde met Henricus Cornelis Agrippa over verschillende soorten van magie of tooverkunst, waarbij Erasmus de bedriegelijkheid der tooverkunst met klem betoogde. Op de volgende bladzijde zijn de overblijfselen van het kasteel in de 18e eeuw afgebeeld.

J. T. BOEKHOLT.

Ontvangen boeken.

Van Ir. L. Th. Schleurholts Boerma, tandarts te Utrecht, ontvingen wij zijn populair-wetenschappelijk werkje Mond-hygiëne.

DE BOKAAL VAN ZEGENWERP.

Où peut-on être mieux?

A. P. VERSPYCK.

Nulle part.

H. VERSTER.

Seegewerp den 19 Mey 1779.

Uit het gedenkboek.

Op 17 en 24 September 1921 verschenen er in dit tijdschrift artikelen over het landgoed „Zegenwerp” gelegen onder St. Michiels-Gestel in Noord-Brabant, waarin de landelijke schoonheid van dit 180 H.A. groote landgoed naar voren gebracht werd en hoogelijk geroemd. Deze verrukkelijke bosschen en vennen, waartusschen de Dommel zich kronkelt, zijn voor de diverse bezitters in den loop der tijden een heerlijk domein geweest, waarvan o.a. de op blz. 539 gereproduceerde fraaie bokaal en het daarbij behoorend interessant gedenkboek getuigen. Het was in den jare 1779 toen het landgoed overging in handen van Mr. Hendrik de Roo van Wulverhorst, dat Mr. Cornelis Jacob Speelman, Heer van Heeswijk en Dinther — wonende te Heeswijk — deze bokaal aan den nieuwen bezitter schonk. Met het landgoed kwam zij met het gedenkboek in 1855 aan de familie Van Lanschot en deze voorwerpen bevinden zich nu in het bezit van den Heer G. van Lanschot te 's-Hertogenbosch. Het gedenkboek vermeldt als volgt: Uitlegging van het glas, den Heere Mr. Hendrik de Roo van Wulverhorst gegeven door den Heer Mr. Cornelis Jacob Speelman. Ter Gelegenheid dat dezelve Eigenaar was geworden van Zegenwerp. Gelegen te St. Michiels-Gestel kwartiere van Oisterwijk Meyerye van 's-Hertogenbosch... Den 13e Maart 1779.

Hier volgen twee gedichten die op de bokaal betrekking hebben:

De Kunst, door Vriendschap aangespoord,

Doet op dit broze Glas
aanschouwen

Het aangenaam en Vro-
lijk Oord,

De schone en welige
landouwen,

Daar Zeegenwerp het oog
in 't rond

Laat weiden over eigen
grond.

Zie daar het Adelijk gesticht
Dat wentelende eeuwen

zag verdwijnen,
En als door 't rizzend

Zonnenlicht.
Zich voelt met blijden

glans beschijnen,
Nu 't zijnen nieuwen Heer begroet

En hem zijn eerste hulde doet.

Maar wijl de Knaaglust volle tijt,
Zijn tanden hier in heeft geslagen,
Daar hij de sterke muuren splijt,
En zelfs den Grondvest durft belagen,
Bespeurt het, in dien veegen staat,
In zijnen Heer, zijn toeverlaat.

Het Wichtie 't geen hier boven zweeft,
En aan zijn makkers doet beschouwen,
Een schets, die 't reeds ontworpen heeft,
Doet ons, niet zonder grond, vertrouwen,
Dat 't huis nu dreigende ten val
In 't kort vernieuwd herreizen zal.

Een ander Wichtie toont, hoe Vlijt
De noeste Landbouw moet doen bloeien,
Dat Arbeid, en Vrucht, en boom doen groeiën
Ten blijk, hoe hij, die arbeid mint
In Land-bouw, smaak en voordeel vindt.

„Schenk in” dus spreekt het derde Wicht
Dat d'eeuwen kroon houdt opgeheeven,
„Zie, wat hier Vriendschap heeft verricht;
„Zie, wat hier is opgeschreeven.
„Drinkt uit het Glas, en wensch met mij:
„Dat Zegenwerp steeds bloeiend zij.”

Ter voldoening aan het oogmerk van den Geever van het Glas: en Ter beantwoording aan het vriendelijk onthaal van den gullen Gastheer den bezitter van het zelve; is de bovenstaande Welgemeend gedaan en Tot bevestiging van dien, het Glas uitgedronken door:

D. Baert Verspijck
I. Peysel
J. D. van Heemskerck
I. L. Verster
A. van Hanswijk

C. J. Speelman
W. P. van Hanswijk
H. Palier
W. Blonket
G. van Beeck Pr. in Gemonde
J. Kien
D. F. v. Dompzelaar

Het tweede gedicht luidt:

Op 't Zien van het Glas.

Mijn oog beschouwt met vreugd dit pronkstuk der Bokalen,
(waar in de Gever, Kunst, en vinding roem behalen).
Wijl 't geurig druivenvot der Gasten geest verheugd,
naar Gastheers Gullen wensch, en tot des Gevers vreugd,
daar Zegenwerps Heer ons meê komt te verblijven,
en 't vol schenkt om 't Kasteel gansch plechtig in te wijjen,
Wien ik al dankend wensch' met een oprecht gemoed
bezit gelukkig lang veruoegd uw Adelijk goed.

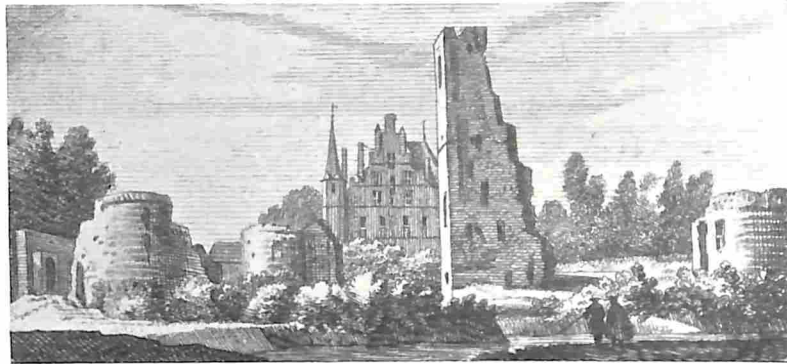
Op de uitlegging van het Glas.

Dit kunstrijk glas vertoont, en schets me naar het leven
't vermaarde Zegenwerp in eene schilderij,
waarvan op hoogen toon ontvouwing heeft gegeven,
Heer Jan Louis Verster in vloeibre Poëzij;
'k Hoop, Heer van Wulverhorst zal 's Dichters wensch verkrijgen,
en Zegenwerps Oord, en Adelijk Gesticht
ter regter tijt ten toppunt van zijn doel zien stijgen,
Zijn werkzaamheid ten loon, die hij zo graag verricht.

Het gedenkboek bevat verder tal van versjes en opdrachten,
die op zichzelf tot een artikel aanleiding kunnen geven, te
meer omdat vele dier gelegenheidsdichters namen dragen die
historische herinneringen opwekken uit de geschiedenis
der Meijerij. O. a. Verspijck, Heemskerck, Verster, van

Hanswijk, Speelman, Palier,
Kien, Sweerts de Landas,
Kempnaer, des Tombe,
Nahuys, Graaf van Byland,
Sandijk, Loeff, Van Berestijn,
Keuchenius (predikant te
Vugt en Helvoort), Van Heurn,
Van Assendelft, Andringa de
Kempnaer, de Burmania,
Van Citters, Valkenaer, Bruy-
ninx, Westerouwen van Mee-
teren, Donker Curtius, Van
Kuffeler, Pompe van Meer-
dervoort, Storm van 's Gra-
vensande, Gevaerts, Van der
Does, de Gijselaar, Pijnen,
borgh Martini, de Bruyn (pas-
toor te Heeswijk) M. A. Vrijthoff (predikant te Vught) e.a. Het gedenkboek besluit met twee zeer fraai uitgevoerde teekeningen van de bokaal, waaruit blijkt dat de huidige zilveren voet oorspronkelijk niet aanwezig was en deze later noodgedwongen werd aangebracht. De afmetingen zijn: Hoogte 26 c.M.; Diameter bovenrand 11½ c.M. De belangrjkheid van de bokaal wordt zeer verhoogd doordat het vrijwel vast staat dat ze in Nederland en wel te 's Hertogenbosch gemaakt is, op grond van het volgende. Aan het in 1923 verschenen proefschrift „das Glas” van Dr. Ferrand W. Hudig — onderdirecteur van het Nederlandsch Museum voor Geschiedenis en Kunst te Amsterdam — ontleen ik: „Reeds in 1657 richtte Willem van Bree te 's Hertogenbosch een glasblazerij op, die spoedig van groote beteekenis werd en waarvan in het jaar 1762 de glasblazer Zoude van Namur zegt: „er worden in 's Hertogenbosch gobelets et verres à vin gemaakt,” terwijl van Heurn vermeldt dat omstreeks 1775 de toenmalige eigenaar dier glasfabriek een glasslijper uit Engeland liet komen en sedert dusdanig fraai glaswerk maakte, dat het het Engelsche evenaarde. Op een andere plaats vermeldt Dr. Hudig nog, dat Lefrancq van Berkheyde in 1771 verklaart, dat er geen beroemde glasfabriek meer in de Noordelijke Nederlanden bestond, behalve te 's Hertogenbosch, daar alle andere slechts grof groen glas maakten. Deze feiten in aanmerking genomen en gelet op de woonplaats van den schenker te Heeswijk in de nabijheid van 's Hertogenbosch, durf ik deze fraaie bokaal, die omstreeks 1779 gemaakt werd, met vaste overtuiging beschouwen als een dier zeer zeldzame nog aan te wijzen stalen van deze eenmaal vermaarde Bossche industrie, waarbij zich dan eenige bokalen aansluiten die ten stadhuize te 's Hertogenbosch bewaard worden.

KAREL AZIJNMAN.

DE OVERBLIJFSELEN VAN HET KASTEEL VAN WOUW
IN DE ACHTTIENDE EEUW.

DE BOKAAL VAN
ZEGENWERP.

HOEVEN EN KLAUWEN

24) DOOR G. D. ROBERTS.

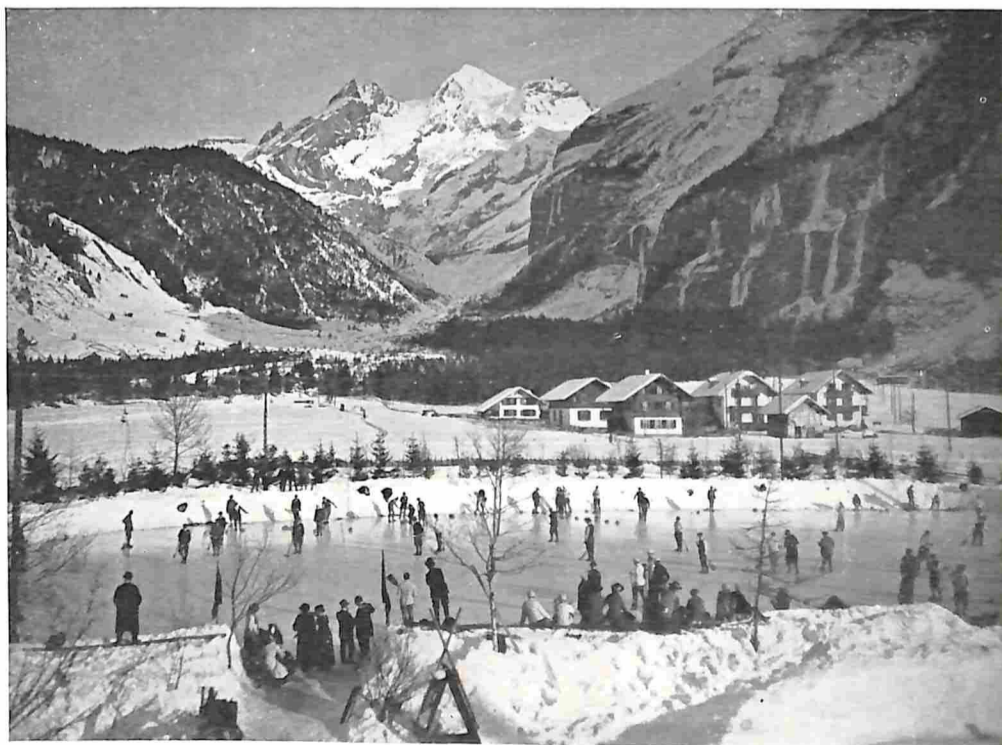
EEN anderen keer, toen hij wat ver van zijn moeder afgedwaald was, kwam hij plotseling voor een groot, bruin konijn te staan, dat achter een struik zat. Het konijn zat rechtop op zijn hurken, stak zijn lange ooren vooruit en keek hem streng aan. Hij had nog nooit een konijn gezien, maar hij schudde dapper zijn kop tegen den indringer en brieschte zoo luid hij kon; en het konijn draafde dadelijk weg, waarbij zijn wit staartje als gek op en neer wipte. ☼ Al spoedig bemerkte hij, dat het net zoo ging met de patrijzen, de eekhoortjes en zelfs met de vette, brommerige bergratten. Soms waren de bergratten

brutaal genoeg om te blijven zitten als hij tegen ze brieschte; maar als hij zijn kop liet zakken en op ze toe rende, dan verzeker ik je, dat ze gauw maakten dat ze wegwamen." „Dat moesten ze ook wel doen," zei de Kleine Baas, begrijpend het hoofd schuddend. ☼ „Maar zijn grootste triomf," vervolgde oom Andy, „kwam op een dag, toen een vijfjes-eland met haar jong Billy-den-Groote's gebied afdwaalde. Billy's moeder was als gewoonlijk bezig leliewortels uit te rukken — want er waren heel wat lelies nodig om haar honger te stillen — maar Billy, die begreep, dat er nu een mededinger zijner waardig was gekomen, viel dadelijk den kleinen vreemdeling aan. De nieuweling, die kleiner en jonger was dan hij, werd dadelijk ondersteboven gegooid en zocht, verschrikt blatend, beschutting bij zijn moeder. Het vreemde wijfje keek Billy een oogeblik woest aan, maar Billy liet zich niet bang maken en bleef, zijn kop schuddend, staan. Toen draaide zij zich om en liep weg, gevolgd door haar jong. Het was een groote overwinning voor Billy — die vond, dat het absoluut geen verschil zou hebben gemaakt al was *niet* zijn moeder, juist op het kritieke moment, den oever opgerend, zwart en angstaanjagend als een donderwolk! ☼ Je begrijpt dus, dat het volstrekt niet verwonderlijk was dat Billy-de-Groote een hoogen dunk van zichzelf kreeg! Maar eens op een dag in den herfst liep Billy plompverloren op tegen een „Ervaring."

„Halt" zei de Kleine Baas. „Wat is dat? Ik weet niet wat dat beteekent." „In dit geval," zei oom Andy, „was het een jong beertje, wiens moeder enkele dagen te voren was doodgeschoten en die nu erg zijn best moest doen om voor zich zelf te leeren zorgen. Billy was in z'n eentje gaan rondslechteren door de onregelmatige, begroeide ravijnen van den bergketen waar de rivier doorheen liep, toen hij plotseling het beertje zag. Hij bleef staan, met zijn groote pooten uitgespreid. Het beertje zei „woef" en ging op zijn hurken zitten, net als het konijn gedaan had — maar hij zag er heel wat angstaanjagender uit dan het konijn, met zijn zwarte vacht en bruinen snoet en woeste, schitterende oogjes en zijn puntige ooren waakzaam opgestoken. Bovendien was het zoo groot als een aantal konijnen bij elkaar. Maar daar stoorde Billy zich niet aan. Hij brieschte, schudde zijn kop en viel aan. En, precies zooals hij verwacht had, liep het beertje weg, doordat het angstig was geworden door het verlies van zijn moeder en geen trek had in vechten. ☼ Maar er was geen boom in de buurt waar hij op kon klauteren; en in een wedren waren zijn korte pootjes niet opgewassen tegen Billy's

lange pooten. Binnen enkele seconden had Billy hem ingehaald en gaf hem een stoot als een stormram, vlak tegen zijn dijen; en met een kreet van verbazing vloog het beertje hals over kop vlak op een jeneverbessen-struik, waarvan de dorentjes in zijn neus krabden. ☼ Nu was dat beertje in zijn hart een moedige vechtersbaas en meer was er niet nodig om hem voor goed het idee om weg te loopen te ontnemen. Toen hij uit de jeneverbessen-struik opkrabbelde, was hij het woedendste beertje, dat je ooit in je leven gezien hebt. In een oogwenk had hij zich omgedraaid, was op zijn hurken gaan zitten en wachtte zijn tegenstander af met één poot opgeheven en gereed tot den strijd, zooals al zijn voorvaderen vóór hem gedaan hadden. ☼ „O, dat gaat leuk!" dacht Billy-de-

Groote, terwijl hij een klein eindje achteruit ging en weer storm liep. Maar dezen keer leek hij den beer niet op dezelfde plaats te hebben geraakt. De plaats waar hij nu te lande kwam, scheen heelemaal uit klauwen te bestaan en dat nog wel heel harde. ☼ Het beertje was opzij gegaan en had Billy een flinken opstopper op zijn kop gegeven. Met een luid „Ma-ah!" viel hij ondersteboven en duikelde zoo in de jeneverbessen-struik. Maar Billy was net zoo goed een moedig dier. Hij rolde door de struik heen, kwam zoo vlug als een kat weer op zijn groote pooten overeind en draafde om de struik heen om opnieuw zijn geluk te beproeven. Hij dacht, dat er hier of daar wat aan haperde. Maar toen hij het beestje zag, doodkalm op dezelfde plaats zittend met één opgeheven poot, begreep hij niet waar 't eigenlijk gehaperd had. Zijn snuit bloedde en zijn hoofd zoemde alsof er een bijennest in zat. Hij schudde zijn kop tot het nog veel erger zoemde, knipte eenige malen snel met de oogleden, blies door zijn neusgaten en liep weer storm. ☼ En dezen keer, vreemd genoeg, raakte hij heelemaal niets. Maar onder het langs loopen raakte *hem* iets op zijn nek en dat wel zoo hard, dat hij er bijna van omrolde. Hij struikelde voorover en viel op zijn neus. In een oogwenk stond hij weer op en draaide rond om te zien, wat er eigenlijk gebeurd was. Het gaf hem een heelen schok toen hij zag, dat het beertje daar nog steeds doodkalm op zijn

DE BOKAAL VAN
ZEGENWERP.

DE IJSBAAN BIJ KANDERSTEG.

Foto R. H. Herwig.

IN HET BOSCH, ALS DE SCHADUWEN LANG WORDEN ...

hurken zat. ☼ „Hij lijkt me niets!” dacht hij. „Misschien deed ik beter hem maar verder met rust te laten!” Maar hij vond zich veel te gewichtig om te erkennen dat hij overwonnen was door dat dikke, kleine, zwarte ventje, welks oogen nu zoo beleedigend mogelijk schitterden. Een overgeërfd instinkt raadde hem, dezen keer eens te probeeren met zijn pooten te vechten, in plaats van met zijn kop. Ze waren groot genoeg en de randen der hoeven waren zoo scherp als messen. ☼ Ditmaal liep hij om het beertje heen te dansen als een jong bokje, waarbij hij brieschte op een manier, die het moedigste konijn schrik zou hebben aangejaagd. Dit dwaze optreden maakte het beertje nog veel woedender, omdat hij niet wist hoe hij zich daartegen verweren moest. Maar er werd hem niet veel tijd gelaten om er over te praktizeeren. Toen Billy dichtbij genoeg was gekomen sloeg hij bliksemsnel met zijn groote, klepperende hoeven naar den kop van het beertje. ☼ Nu zal ik je eens wat vertellen; als niet de vader en de moeder en de grootvaders en grootmoeders en de over-grootvaders en over-grootmoeders van dat beertje allemaal bokkers waren geweest en volleerde vechters met hun voorpooten, was die geschiedenis heel anders afgelopen en zou Billy-de-Groote misschien z'n heele leven lang verwaand zijn gebleven en wellicht den een of anderen dag een smadelijken dood zijn gestorven, doordat hij geprobeerd had een locomotief van de rails te stooten. ☼ Maar neen! Het beertje pareerde Billy's stoot zoo handig mogelijk en zoo hard, dat Billy zijn evenwicht verloor en op zijn rug in de jeneverbessen-struik terecht kwam. Voor hij zijn lange pooten kon wegtrekken en omrollen, was het beertje op hem gesprongen en begon hem, door 't woeste heen, met tanden en klauwen te bewerken. Maar Billy was sterk en overtuigd dat de jeneverbessen-struik niet de geëigende plaats voor hem was. ☼ Het gelukte hem het beertje van zich af te wentelen en op de been te krabbelen. Voor hij tijd had om na te denken, draafde hij den heuvel af met het beertje achter hem aan, trachtend hem van achteren te bespringen, maar een goedgemikte schop maakte daar een einde aan. Billy dacht, dat hij nu wel wist, waar 't aan haperde

en hij bleef doorloopen, „Ma-ha!” blatend zoo hard hij kon. „En kwam Ma-ah?” vroeg de Kleine Baas, bevreesd voor het lot van het beertje. „Natuurlijk”, antwoordde oom Andy. „Maar het beertje was verstandig. Toen Ma-ah kwam, was hij weg. En Billy kon er niets van vertellen; maar zijn moeder zag dadelijk, dat 't een *groot* beer moest zijn geweest, die Billy zóó toegetakeld had. Dus liep ze een paar dagen uit te kijken naar een beer zoo groot als een huis; en Billy hield de waarheid maar liefst stilletjes voor zich.”

XII

DOLK-SNAVEL EN DE WATER-BABIES.

☼ „Wat is dat?” vroeg de Kleine Baas verschrikt, toen een wild, waanzinnig lachen over het meer heen klonk. „Weet je niet wat *dat* is?” vroeg oom Andy met een air van superioriteit. „Dat is ouë Dolksnavel, de groote zwart-en-witte poolduiker. Lijkt net alsof hij de grootste pret heeft, niet? Maar dat is alleen maar zijn roep voor zijn wijfje en de twee kleine Dolksnaveltjes, die zij in de lente hebben uitgebreed.” ☼ „Wat doet hij eigenlijk?” vroeg de Kleine Baas. „Heel veel weet ik niet van hem,” antwoordde oom Andy. „Zoo zie je 'm en zoo zie je 'm niet. Meestal zie je 'm niet; en als je 'm ziet, is 't meestal niet meer dan zijn slangachtige zwarte kop, met z'n scherpen dolk van 'n snavel, die hij boven water steekt om je na te kijken. Hij is een vreeselijk ongezellig dier. Als iemand je zegt, dat hij *alles* van den duiker weet, doe dan maar gerust alsof je niet luistert. Maar weet je wie wél wat van ouë Dolksnavel weten — dat zijn de waterbabies.” ☼ „Wat zijn de water-babies?” vroeg de Kleine Baas. „Weet je *dat* niet? De kleine muskus-ratten natuurlijk, die wonen in het warme, droge, donkere nest onder den koepel van hun slib-huisje, in het water — het huisje waarvan de ingang zoo ver onder 't water is, dat niemand er in kan komen zonder duiken en zwemmen.” ☼ „Dat moet een heel gezellig en veilig verblijf zijn,” zei de Kleine Baas, die zelf z'n begon te krijgen in zoo'n hoekje. „Ja, *prachtig!*” gaf oom Andy toe.

(Wordt vervolgd).